

Sygn. akt I C 260/13

WYROK CZĘŚCIOWY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący S.S.O. Michał Gałek

Protokolant prot.sąd Justyna Pijarska

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2013r. w Radomiu na rozprawie sprawy

z powództwa R. S.

przeciwko E. K. , L. R.

o zapłatę kwoty 366.00,00zł wraz z odsetkami

na skutek zarzutów pozwanych od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

1. uchyla nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 14 kwietnia 2009 r. (sygn. akt I Nc 18/09) wobec pozwanych E. K. i L. R. w części :

a) dotyczącej odsetek od zasądzonej kwoty 366.000,00 złotych za okres od 17 lutego 2009r. do 4 maja 2009 i w tym zakresie powództwo oddala,

b) orzekającej o kosztach postępowania i zasądza od pozwanych E. K. i L. R. na rzecz powoda R. S. kwotę 17.192,00 zł (siedemnaście tysięcy sto dziewięćdziesiąt dwa) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. w pozostałej części nakaz zapłaty utrzymuje w mocy.

Sygn. akt I C 260/13

UZASADNIENIE

Powód R. S. w pozwie z dnia 2 kwietnia 2009 roku (data prezentaty Sądu) wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i orzeczenie w nim, by pozwani (...) Spółka z o. o. z siedzibą W K., E. K. oraz L. R. solidarnie zapłacili powodowi R. S. właścicielowi Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowo- Handlowego (...) z siedzibą w R. kwotę 366.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 17 lutego 2009 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, iż w dniu 13 listopada 2006 roku strony zawarły umowę Nr (...)(...) przedmiotem, której było wykonanie przez pozwanego na rzecz powoda robót budowlanych na budowie Pasażu (...) we W.. Na poczet prac objętych umową powód uregulował zaliczkę w kwocie 366.000,00 zł. Zabezpieczeniem realizacji tej umowy był weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową wystawiony przez pozwaną spółkę oraz poręczony przez E. K. i L. R.. Pozwana spółka nie wywiązała się z umowy i z uwagi na niedotrzymanie terminu zakończenia robót powód odstąpił od powyższej umowy. Ponieważ uregulował wszystkie wystawione przez pozwaną spółkę faktury za wykonane roboty,

doszło do nadpłaty kwoty 366.000,00 zł. Pozwany nie zwrócił tej kwoty, w związku z tym powód zgodnie z deklaracją wekslową wypełnił weksel i wystąpił do wystawcy oraz poręczycieli o zapłatę tej kwoty (pozew - k. 3-4).

W dniu 14 kwietnia 2009 roku w sprawie I Nc 18/09 Sąd Okręgowy w Radomiu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu (nakaz zapłaty - k. 73).

W zarzutach od nakazu zapłaty z dnia 6 maja 2009 roku pozwani wnieśli o uchylenie nakazu zapłaty, oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu.

Podnieśli, że weksel nie jest ważny, gdyż nie zawiera prawidłowego podpisu wystawcy. Ponadto wskazali, że został on wystawiony jako zabezpieczenie zaliczki, które to zobowiązanie zostało już przez pozwaną uregulowane i nie istnieje zobowiązanie zabezpieczone wekslem. Wskazali również, że warunkiem dochodzenia roszczeń jest prawidłowe zawiadomienie o uzupełnieniu weksla, a pozwani o tym fakcie nie zostali powiadomieni i wezwani do wykupu weksla. Powód nie wykazał także, że pozwana spółka nie wywiązywała się z postanowień umownych i nie przedstawił dowodów na to, że nie dotrzymała terminu realizacji robót budowlanych (zarzuty pozwanych od nakazu zapłaty - k. 78-80).

W odpowiedzi na zarzuty pozwanych, w piśmie procesowym z dnia 25 listopada 2009 roku powód wniósł o oddalenie zarzutów pozwanych utrzymanie nakazu zapłaty w mocy. Wskazał, że weksel jest wypełniony w sposób prawidłowy, gdyż z deklaracji wekslowej wynika, że osoby podpisujące weksel działały jako organ spółki. Nie ma również przepisu wymagającego od strony wysłania dłużnikowi kopii wypełnionego weksla. Podkreślił, że w jego ocenie zaistniały przesłanki wymienione w deklaracji wekslowej do wypełnienia weksla, gdyż pozwana spółka nie wywiązywała się z postanowień umownych, (pismo procesowe - k. 144 - 145)

Po przeprowadzeniu rozprawy Sąd Okręgowy wyrokiem wydanym w dniu 10 sierpnia 2011r. utrzymał w mocy w całości wydany nakaz zapłaty .

Na skutek apelacji pozwanych Sąd Apelacyjny w Lublinie uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej (wyrok z dnia 20.11.2012r. sygn. akt I ACa 323/12 k.622) .

W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny nakazał Sądowi Okręgowemu przy ponownym rozpoznaniu sprawy, aby wezwał powoda do sprecyzowania żądania, przez wskazanie podstawy faktycznej żądania, a następnie przeprowadził postępowanie dowodowe, mając na uwadze treść art. 495 § 3 k.p.c. (obowiązującego w dacie wszczęcia postępowania). Następnie kierując się przy ocenie dowodów zasadami wyrażonymi w art. 233 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy powinien rozważyć zasadność żądania opartego na wekslu uwzględniając poczynione uwagi dotyczące charakteru podpisów A. K. i G. R., ustosunkować się do zarzutów braku przedstawienia weksla do zapłaty, mając na uwadze treść art. 38 prawa wekslowego. Sąd Okręgowy powinien mieć na uwadze, że żądanie pozwu powód opierał również na stosunku podstawowym i twierdzeniach o nienależytym wykonaniu zobowiązania przez pozwaną spółkę dlatego szczegółowo należy ustosunkować się do wszystkich zarzutów pozwanych podniesionych w zarzutach od nakazu zapłaty.

Wykonując zobowiązanie Sądu pełnomocnik powoda w piśmie procesowym z dnia 28.03.2013r. sprecyzował żądanie pozwu w ten sposób, że żądana kwota 366.000,00 zł stanowi zwrot zaliczki wypłaconej pozwanej spółce zgodnie z fakturą VAT nr (...).

W stosunku do spółki (...) wnosił o uwzględnienie powództwa w oparciu o stosunek podstawowy tj. umowę łączącą strony.

W stosunku do E. K. i L. R. w oparciu o złożony weksel ponieważ pozwane odpowiadają jako poręczyciele wekslowi (pismo k. 658-659).

W toku rozprawy wnosił o wydanie wyroku częściowego, co do E. K. i L. R. z uwagi na braki osobowe w zarządzie pozwanej spółki (k.711).

Pozwane E. K. i L. R. wnosily o oddalenie powództwa jako bezzasadnego zarówno z uwagi na łączącą powoda umowę z pozwaną spółką jak i bark zobowiązania wekslowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 listopada 2006 roku w (...) Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo - Usługowe(...) R. S., z siedzibą w R. zawarł z (...) Spółka z o.o. w K. umowę na prace budowlane na budowie Pasażu (...) we W.. Szacowana wartość kontraktu ustalona została na 2.952.240,00 zł netto (§ 6 umowy).

Rozliczenie stron miało się odbywać w trakcie wykonywania prac na podstawie faktur częściowych wg obmiaru zaawansowania robót i protokołów częściowych (§ 7 umowy).

Zgodnie z § 2 umowy wszystkie roboty wynikające z umowy stron miały być wykonane przez wykonawcę do 31 stycznia 2007 roku. W § 13 punkt 1 wyżej wymienionej umowy przewidziano m. in. możliwość odstąpienia od umowy z przyczyn dotyczących wykonawcy, gdy opóźnienie w terminach realizacji elementów robót przekracza 10 dni (umowa o roboty budowlane - k. 13-17).

Na poczet prac objętych powyższą umową i przysługującego z tego tytułu wynagrodzenia powód wpłacił zgodnie z porozumieniem zawartym ze spółka (...) - na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w B. zaliczkę w wysokości 366.000,00 zł (faktura zaliczkowa VAT nr 55/06 z dnia 9 grudnia 2006 roku k. 20, cesja należności (...) Sp. z o.o. na rzecz (...) Sp. z o. o. z Siedzibą w B. k. 36, zeznania świadków M. B. k 234v-235, M. G. k. 233-234, G. R. k. 372-374).

Zabezpieczeniem zwrotu wypłaconej zaliczki miał być weksel własny in blanco wystawiony przez (...) Sp. z o.o. w K. poręczony przez E. K. i L. R.. W sporządzonej deklaracji wekslowej pozwani upoważnili powoda do wypełnienia weksla w każdym czasie w przypadku nie wywiązywania się przez spółkę (...) ze zobowiązań oraz opatrzenia weksla datą płatności według swojego uznania do kwoty 366.000,00 zł zawiadamiając o tym listem poleconym pozwanych, wysłanym przynajmniej na 7 dni przed terminem płatności (deklaracja wekslowa - k. 12, weksel k.11).

Na wekslu in blanco na jego przedniej stronie nakreślono słowa (...) oraz poniżej adres „(...)-(...) C. Sl. ul. (...)” oraz (...) oraz poniżej adres „ (...) 12/29 (...)-(...) M.". Na drugiej stronie weksla nakreślono słowa: „poręczam E. K. (...)” oraz „poręczam L. R. (...)” (kserokopia weksla znajdującego się w depozycie sądu k. 11, kserokopia weksla przed jego wypełnieniem k. 18).

W czasie obowiązywania umowy o roboty budowlane pozwana spółka wykonywała zlecone prace i otrzymywała za nie płatności na podstawie wystawianych faktur. Łącznie wystawione zostały przez spółkę (...) faktury nr (...) na kwotę 1.499.027,36 zł.

Powód dokonał zapłaty za w/w faktury potrącając 10% ich wartości netto tytułem umówionej kaucji (§ 11 umowy) łącznie 122.871,09 zł.

Dodatkowo powód wystawił na pozwaną spółkę (...) faktury sprzedażowe obejmujące należności za pobór wody, energii, zakupionych materiałów na łączną kwotę 35.410,85 zł. , o która również zmniejszono wypłaty należne pozwanej spółce (zeznania świadków M. B. k 234v-235, M. G. k. 233-234, faktura VAT nr (...) z dnia 9 grudnia 2006 roku k. 23, z dnia 5 stycznia 2007 k. 27, protokół częściowego odbioru robót nr 2 k 28, Faktura VAT nr (...) z dnia 24 stycznia 2007 roku k. 31. protokół częściowego odbioru robót nr 3 k 32 Faktura VAT nr (...) z dnia 20 lutego 2007 roku k. 34, Faktura VAT nr (...) z dnia 1 marca 2007 roku k. 39, Faktura VAT nr (...) z dnia 2 marca 2007 roku k. 41, protokół częściowego odbioru robót nr 5 k 42, Faktura VAT nr (...) z dnia 16 marca 2007 roku k. 45, protokół częściowego odbioru robót nr 7 k 46, Faktura VAT nr (...) z dnia 4 kwietnia 2007 roku k. 49, rozliczenie przedstawionych faktur złożone przez powoda k. 694-695, przez pozwane k. 698).

Przy wykonywaniu prac nastąpiło opóźnienie w terminowej realizacji robót, za które strony umowy obciążały się wzajemnie (okoliczność bezsporna) .

Pismami z dnia 17 maja 2007 roku R. S. oświadczył , że odstępuje od umowy z przyczyn dotyczących wykonawcy tj. niedotrzymania przewidzianych w umowie terminów realizacji i bezpodstawnego zaprzestania robót przez pozwaną spółkę. Naliczył także karę umowną w wysokości 590.448,00 zł. , którą następnie potrącił z należnością wynikającą z faktury Nr (...) z dnia 4 kwietnia 2007 roku. Zwrócił bez akceptacji i księgowania fakturę nr (...) (zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy k. 53- 55).

Spółka (...) wystawiła w dniu 22 maja 2007r. fakturę korygującą VAT nr (...)na kwotę 366.000,00 złotych z tytułu otrzymanej zaliczki prosząc o jej potwierdzenie i zwrot . Przyznana powodowi do zwrotu kwota zaliczki nie została jednak zwrócona(faktura VAT nr (...) z dnia 22 maja 2007 roku k. 56-57, , pismo spółki (...) k. 58, zeznania świadka M. B. k 234v-235, M. G. k. 233-234).

Powód uwzględniając, że pozwana spółka nie zwróciła pobranej zaliczki oraz nie wywiązała się z przyjętych na siebie zobowiązań umownych wystąpił do pozwanej spółki jako wystawcy weksla oraz pozwanych E. K. i L. R. jako poręczycieli o zapłatę kwoty 366.000 zł, do wysokości której zgodnie z deklaracją wekslową miał prawo wypełnić weksel.

Pismami datowanymi na 13 i 19 stycznia 2009 roku, R. S. wezwał pozwanych spółkę (...) oraz E. K. i L. R. do zapłaty kwoty 590.448 zł tytułem kar umownych naliczonych zgodnie z § 13 ust. 2 umowy, w terminie do 31 stycznia 2009 roku, pod rygorem wypełnienia weksla in blanco (k.59, 63,67).

.

Pozwani sprzeciwili się zapłacie podnosząc, że deklaracja wekslowa nie upoważnia powoda do wypełnienia weksla w celu dochodzenia kary umownej lecz zabezpieczała wypłaconą pozwanej spółce zaliczkę (pisma pozwanych k.60,64,68)

W dniu 3 lutego 2009r. powód wystosował do pozwanych pisma, w których wezwał ich do zapłaty kwoty 366.000,00zł. tytułem zwrotu zaliczki wypłaconej pozwanej spółce zgodnie z fakturą nr (...) do dnia 10 lutego 2009r. , powołując się na deklaracje wekslową do weksla in blanco (pisma k.61,65,69).

Wobec braku zapłaty w dniu 10 lutego 2009r. R. S. wypełnił weksel in blanco na kwotę 366.000,00zł płatna do dnia 17 lutego 2009r. w R. (weksel dołączony do pozwu złożony do depozytu k. 10,11).

Przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie powód nie zawiadomił pozwanych o wypełnieniu weksla , dacie jego płatności i nie wezwała do jego zapłaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności na podstawie załączonych do pozwu dokumentów, których wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była przez strony kwestionowana.

Sąd zważył, co następuje:

Powód precyzując żądanie pozwu wskazał ostatecznie , że żądana kwota 366.000,00 zł stanowi zwrot zaliczki wypłaconej pozwanej spółce zgodnie z fakturą VAT nr (...). W stosunku do E. K. i L. R. w oparciu o złożony weksel ponieważ pozwane odpowiadają jako poręczyciele wekslowi (pismo k. 658-659).

Dochodząc wierzytelności wekslowej wierzyciel może w pozwie - niezależnie od powołania się na treść weksla - przytoczyć fakty i dowody uzasadniające roszczenie wynikające ze stosunku podstawowego szczególnie, gdy wystawienie weksla miało charakter gwarancyjny. Skoro może oprzeć żądanie pozwu na dwóch podstawach

faktycznych i prawnych to przysługuje mu także prawo wyboru tych podstaw w stosunku do poszczególnych dłużników. W takim przypadku Sąd jest związany żądaniem powoda na podstawie art. 321 k.p.c.

W niniejszej sprawie wobec powołania się przez powoda na wypełniony weksel in blanco, obowiązkiem Sądu było dokonanie oceny zasadności żądania pozwu nie tylko w oparciu o przepisy prawa wekslowego, ale także w oparciu o deklarację wekslową .

W niniejszej sprawie bezsporne było, iż w dniu 13 listopada 2006 roku powód zawarł ze spółką (...) umowę o roboty budowlane i wypłacił pozwanej spółce kwotę 366.000,00 złotych tytułem zaliczki. W ramach tej umowy jako zabezpieczenie zwrotu zaliczki i wykonania zobowiązań umownych, pozwani wystawili weksel własny in blanco i upoważnili powoda do jego wypełnienia w każdym czasie - w przypadku niewywiązania się z umowy na sumę odpowiadającą wysokości wypłaconej zaliczki (deklaracja wekslowa k. 12, pisma pozwanych k.60,64,68).

Niedotrzymanie ustalonego terminu umowy było okolicznością niesporną .

Niezależnie od tego czy powód skutecznie odstąpił od umowy wzajemnej, a taką jest niewątpliwie umowa o roboty budowlane, czy też umowa została wykonana przez pozwaną spółkę w całości strony powinny dokonać rozliczenia wypłaconej przez powoda zaliczki .

Pozwane w zarzutach od nakazu zapłaty podniosły jedynie, że ich zobowiązanie wynikające z poręczenia weksla zabezpieczającego zwrot zaliczki zostało już uregulowane . Na potwierdzenie swych twierdzeń nie przedstawiły w zarzutach od nakazu zapłaty żadnych dowodów zwrotu kwoty zaliczki i nie zaprzeczyły wystawieniu przez spółkę (...) faktury korygującej (zarzuty od nakazu zapłaty k. 78-81). Nie mogą być uznane za dowód wykonania tego zobowiązania jedynie twierdzenie świadka G. R., że wzajemne rozliczenia stron umowy zostały częściowo zaakceptowane przez powoda skoro nie został przedstawiony żaden dokument potwierdzający dokonanie przelewu kwoty pobranej zaliczki (zeznania świadka G. R. k. 372-374).

Skoro pozwana spółka wystawiła fakturę korygującą to stosownie do treści deklaracji wekslowej należy przyjąć, że także uważała, że przedmiotowa umowa została przez powoda rozwiązana lub ewentualnie wszystkie dostawy zostały przez nią wykonane. Nigdy też nie dochodziła od strony powodowej odszkodowania lub zapłaty części ustalonego wynagrodzenia z tytułu wiążącej strony umowy.

Z dniem zerwania przez powoda umowy łączącej strony , niezależnie od przyczyn, pozwana spółka nabyła prawo do wystawienia faktury korygującej do faktury VAT wystawionej uprzednio w związku z otrzymaniem zaliczki. W takim przypadku wystawiana jest faktura korygująca fakturę zaliczkową (por. § 13 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z 28.03.2011r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur,... DZ.U. Nr 68,poz.360). Fakturę korygującą fakturę zaliczkową należy wystawić również wówczas, gdy w związku z wycofaniem się nabywcy z umowy sprzedawca zatrzymuje część zaliczki jako odszkodowanie. Co istotne, w przypadkach takich faktura korygująca fakturę zaliczkową wystawiana jest na całość otrzymanej zaliczki (a nie tylko na zwracaną część). A zatem faktury korygujące faktury zaliczkowe powinny być w takich przypadkach fakturami „zerującymi” tak jak w niniejszej sprawie. (tak T. K., Faktura zaliczkowa , ABC nr (...), (...) Prawnej Lex (...)).

W chwili wszczęcia przez powoda postępowania (w dniu 2 kwietnia 2009r.) obowiązywały przepis art. 493 i 495 k.p.c.w odmiennym brzmieniu niż obecnie , które zgodnie z treścią art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381) nadal należy je stosować w tym procesie.

Jak stanowiąc wówczas art. 495 § 1 k.p.c. w zarzutach od nakazu zapłaty pozwany powinien, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór oraz pozostałe zarzuty przeciwko żądaniu pozwu, a także wszystkie okoliczności faktyczne i dowody na ich potwierdzenie (§1).

Stosownie do art. 495 § 3 k.p.c. okoliczności faktyczne, zarzuty i wnioski dowodowe niezgłoszone w pozwie albo w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty mogą być rozpoznawane jedynie wtedy, gdy strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba ich powołania wynikła później.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że w dwutygodniowym terminie, otwartym do wniesienia zarzutów (art. 491 § 1 k.p.c.), odnośnie rozliczenia zaliczki której zabezpieczeniem był przedmiotowy weksel pozwane podniosły jedynie, że zaliczka została zwrócona powołując się na dokumenty dołączone do pozwu przez powoda.

Dopiero w piśmie z dnia 22.04.2013r. (k. 666) , wniesionym daleko po upływie terminu prekluzyjnego z art. 493 § 1 k.p.c., pozwane podniosły zarzuty dotyczące realizacji samego kontraktu próbując także ponownie wprowadzić do sprawy jako materiał dowodowy dokumenty nie zgłaszane wcześniej jako dowody, a przedstawione przez zeznającego świadka G. R..

W piśmie tym potwierdzone zostało wystawienie faktury korygującej przez spółkę (...), a dotyczącej wypłaconej jej zaliczki (k.670v. i 671). Brak jest w nim jakiegokolwiek odniesienia do twierdzeń o zwrocie zaliczki podniesionych w zarzutach od nakazu zapłaty.

Wymienione w tym piśmie zarzut jako sprekludowane nie mogły być w tej sytuacji w ogóle przedmiotem rozpoznawania, z uwagi na jednoznaczną w tym zakresie treść przepisu art. 495 § 3 zd. 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w chwili wniesienia pozwu), i w konsekwencji, nie mogły stanowić podstawy orzekania . Wynikający z art. 495 § 3 k.p.c. nakaz wyłączenia - poza określonymi w nim wyjątkami - możliwości rozpoznania przez sąd materiału procesowego objętego prekluzją ma charakter kategoriyczny. Skoro sąd nie ma możliwości go rozpoznać, to i na jego podstawie nie może orzekać (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2007 r., II CSK 426/06).

W sprawie niniejszej pozwani w zarzutach od wydanego nakazu zapłaty nie podnieśli zarzutu potrącenia zatrzymanej kwoty zaliczki ograniczając się do twierdzenia , że zaliczka została zwrócona.

Nawet wtedy , gdyby taki zarzut został zgłoszony to sąd w pierwszej kolejności bada, czy na poparcie tego zarzutu pozwany przedłożył dokumenty oraz czy dokumenty te spełniają stawiane im w art. 485 k.p.c. wymogi.

Art. 493 § 3 k.p.c. w przypadku niezłożenia dokumentów w rozumieniu art. 485 k.p.c. powoduje wyłączenie mocą przepisu prawa procesowego na czas trwania postępowania nakazowego możliwości wywołania materialnoprawnego skutku oświadczenia woli o potrąceniu (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2013 r. I ACa 184/13 LEX nr 1356713)

Tak więc bez przedłożenia dokumentów, spełniających kryteria z art. 485 k.p.c., sąd w ogóle nie może badać merytorycznie tego zarzutu.

W ocenie Sądu bark jest podstaw do uznania, że zaliczka po wystawieniu faktury korygującej została zwrócona przez pozwaną spółkę. Nie zostały też przedstawione jakiegokolwiek dowody na jej skuteczne zatrzymanie i dokonanie potrącenia z wierzytelnościami przysługującymi pozwanej spółce od powoda (art. 499 k.c.).

Za bezzasadny należało więc uznać zarzut pozwanych jako poręczycieli wekslowych , że ich zobowiązanie wygasł z powodu zapłaty.

Pozwane podnosiły także zarzuty dotyczące samego weksla, a mianowicie, że nie zawiera on prawidłowego podpisu wystawcy , nie został uzupełniony , a ponadto, co wynika z deklaracji wekslowej został wystawiony w celu dochodzenia i rozliczenia zaliczki a nie kary umownej , pozwani nie zostali także zawiadomieni o wypełnieniu weksla i wezwani do jego wykupu.

Co do nieważności weksla i faktu jego wypełnienia wypowiedział się już Sąd Apelacyjny w Lublinie, który uznała zarzuty pozwanych w tym zakresie za niezasadne.

Podkreślić należy, że powszechnie przyjmuje się, że weksel ma charakter abstrakcyjny, niezależny zatem od stosunków kauzalnych między stronami.

Przepis art. 101 prawa wekslowego (Dz. U. 1936, Nr 37, póź. 282 z późn. zm. wymienia przesłanki, od spełnienia których uzależnione jest traktowanie dokumentu jako weksła własnego. Zgodnie z art. 101 pkt 7 prawa wekslowego weksle własny musi zawierać podpis wystawcy.

Jeżeli wystawcą weksła jest przedsiębiorca, jego podpis obejmuje firmę, oraz podpisy osób upoważnionych do zaciągania w jego imieniu zobowiązań wekslowych, ponieważ osoba prawna nie może się sama podpisać. Podpisy muszą być składane w sposób ujawniony w rejestrze i powinny wskazywać, że zostały złożone w imieniu osoby prawnej, a nie prywatnie przez osoby podpisujące, muszą być zatem umieszczone pod odciskiem firmy przedsiębiorcy, tj. pod stemplem lub napisaną firmą (por. m.in. M.H. Koziński, Weksle (w) M. Bączyk. M.H. Koziński, M. Michalski, W. Pyziół, A. Szumański, I Weiss: Papiery wartościowe, Kraków 2000, s. 363; orzeczenie SN z dnia 15 lutego 1928 roku, Rw. 2214/27, PS 1928, póź. 440A).

W orzecznictwie przyjmuje się, że wykładnia tekstu weksła nie jest wyłączona, w szczególności co do oczywistych błędów w pisowni, łączeniu lub odmianie poszczególnych wyrazów zawartych w treści weksła. Dopuszczalna jest obiektywna wykładnia weksła, której podstawę, także co do treści oświadczeń woli określających treść zobowiązania wekslowego, winien stanowić tekst weksła. Z uwagi na charakter weksła jako zobowiązania formalnego, nie jest dopuszczalna subiektywna wykładnia treści zobowiązania wekslowego, która odwołuje się do rzeczywistej woli strony, nie mającej odzwierciedlenia w tekście weksła. Wyłączona jest tym samym możliwość dokonania w drodze wykładni zmian w tekście weksła, także co do tego kto i w jakim charakterze podpisał weksel. Treść zobowiązania wekslowego ustala się bowiem na podstawie tekstu weksła, co nie oznacza uwzględnienia dosłownego brzmienia dokumentu, bowiem decydujący jest sens wyrażonego oświadczenia woli ustalony w drodze wykładni obiektywnej na podstawie tekstu weksła (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 1993 roku, III CZP 7/93, LEX nr 3921 i z dnia 29 czerwca 1995 roku, III CZP 66/95, LEX nr 9220, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004 roku, I CK 5/04, LEX nr 585671).

A. K. i G. R. podpisując w dniu 9 grudnia 2006 roku deklarację wekslową i weksel in blanco, tylko przy podpisywaniu deklaracji wekslowej wskazali, że składają podpisy w imieniu reprezentowanej przez nich osoby prawnej tj. pozwanej spółki (...) jako członkowie jej zarządu.

Natomiast składając podpisy na blankiecie weksła in blanco nie zaznaczyli, że podpisy te składają w imieniu spółki. Na przedniej stronie weksła widnieją podpisy: „G. R. (...)-(...) C. Śl. ul. (...)”, „A. M. 12/29 (...)-(...) M.”. Kierując się powołanymi regułami wykładni weksła (obiektywna wykładnia weksła) stwierdzić należy, że A. K. i G. R. nie podpisali weksła w imieniu pozwanej spółki (...), lecz jako osoby fizyczne. Nie oznacza to jednak, że weksel jest nieważny, na co wskazał Sąd Apelacyjny w Lublinie w swoim uzasadnieniu.

W tożsamym stanie faktycznym również Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 16 kwietnia 2008 r., I ACa 235/08, LEX nr 466417, przyjął, że jeżeli podpisujący weksel, działają jako reprezentanci spółki, to musi to zostać uwidocznione w tekście weksła. W przeciwnym wypadku osoby te same stają się dłużnikami wekslowymi. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 2 listopada 1938 r., II C 1454/36, OSP z 1937 r., nr 1, poz. 409).

Nie ulega wątpliwości, że na spornym wekslu nie ma adnotacji, że podpisani na nim A. K. i G. R. reprezentują spółkę (...).

Nie oznacza to jednak, w żadnym wypadku, nieważności weksła i zobowiązań wekslowych osób na nim podpisanych.

Przedmiotowy weksel posiada wszystkie cechy weksła w rozumieniu art. 101 Prawa wekslowego, przy czym jako wystawcy figurują na nim A. K. i G. R., występujący tu jako osoby fizyczne oraz pozwane jako poręczyciele weksłowi (awaliści).

Przez wręczenie tego weksla powodowi osoby te stały się dłużnikami wekslowymi, a ich odpowiedzialność wobec posiadacza weksla jest solidarna (art. 47 prawa wekslowego).

Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że dla odpowiedzialności wekslowej pozwanych jako poręczycieli bez znaczenia jest, czy wystawcy weksla są dłużnikami powoda na podstawie jakiegokolwiek stosunku podstawowego (pozawekslowego).

Z przepisu art. 7 prawa wekslowego wynika samodzielność i samoistność zobowiązań osób podpisanych na wekslu. Koreluje z tym przepis art. 32 zd. 2 prawa wekslowego, który stanowi, że poręczyciel odpowiada wekslowo nawet wtedy, gdy nie istnieje (jest nieważne) zobowiązanie wekslowe wystawcy. Nie może więc poręczyciel wekslowy uwolnić się od odpowiedzialności, powołując się na brak stosunku podstawowego między posiadaczem a wystawcą.

Powszechnie przyjmuje się, że zobowiązanie poręczyciela wekslowego (awalisty) jest zawsze zobowiązaniem wekslowym, tzn. cechuje się abstrakcyjnością i bezwarunkowością. Zobowiązania osób podpisanych na wekslu są samodzielne (art. 7 prawa wekslowego), a odpowiedzialność wszystkich dłużników wekslowych jest solidarna.

Odpowiedzialność poręczyciela wekslowego jest zatem samodzielną materialnie, niesubsydiarną, solidarną i w ograniczonym jedynie stopniu uzależnioną od zobowiązania głównego. Wynika ona z formalnego, skryptycznego i abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego. Gwarancyjny charakter poręczenia wekslowego jako formy wykonania zobowiązania pieniężnego sprawia, że awalista zobowiązuje się nie - względem awalanta, lecz względem jego wierzyciela. Instytucja awalu służy zatem przede wszystkim zabezpieczeniu interesów wierzyciela (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 1994 r., III CZP 75/94, OSP z 1995 r., nr 2, poz. 33).

Pozwane mogły natomiast zarzucać, że weksel in blanco który podpisały jako poręczyciele został wypełniony przez powoda niezgodnie z treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej z dnia 09.12.2006r.

Zasada abstrakcyjności weksla doznaje zatem ograniczenia w przypadku weksla gwarancyjnego niezupełnego. Deklaracja wekslowa podpisana również przez poręczyciela wekslowego jest wiążącą strony umową, która określa samoistnie warunki wypełnienia weksla in blanco (zob. np. A. Szpunar: Kilka uwag o poręczeniu wekslowym, Przegląd Sądowy 1998/10 str. 14, patrz również stanowisko Sądu Apelacyjnego w Poznaniu zaprezentowane w wyroku z dnia 2 marca 2005 r., I ACa 1413/04, OSA 2006/4/10).

Jeżeli awal dotyczył weksla in blanco, to o zakresie dopuszczalności zarzutu nieprawidłowego uzupełnienia rozstrzyga art. 10 prawa wekslowego (P. Machnikowski, Weksel..., s. 137, 247 i n.; A. Szpunar, Komentarz..., s. 171; por. też wyroki SN: z 26 listopada 1973 r., III CRN 269/73, LexPolonica nr 324940, OSPiKA 1975, nr 10, poz. 210 z glosą M. Bączyka; z 25 września 1996 r., Prok. i Pr. 1997, nr 2, s. 32; z 13 stycznia 1998 r., II CKU 12/96, LexPolonica nr 2083787, niepubl., wyroki SN z: 17 marca 2011 r., IV CSK 371/10, LexPolonica nr 2580238; 24 listopada 2010 r., V CSK 129/09, LexPolonica nr 3027425; 3 listopada 2010 r., V CSK 142/10, OSNC-ZD 2011, nr D, poz. 73; 12 grudnia 2008 r.)

Zgodnie z art. 10 prawa wekslowego (Dz. U. 1936 r. Nr 37 poz. 282) weksel in blanco jest wekslem niezupełnym w chwili jego wystawienia. Do ważności zobowiązania wekslowego wystarczające jest jednak, aby weksel zawierał podpisy wystawcy, akceptanta czy nawet samego poręczyciela. Ustawa nie wiąże ważności zobowiązania wekslowego z koniecznością złożenia podpisów przez uczestników stosunku wekslowego w obecności remitenta (uprawnionego z weksla). Zobowiązanie osób podpisanych na wekslu powstaje z chwilą jego wydania pod warunkiem, że weksel zostanie wypełniony prawidłowo. Zgodnie z powyższym przepisem, zarówno wystawca weksla in blanco, jak i poręczyciel tego weksla, który podpisał deklarację wekslową, mogą podnosić wobec remitenta zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją. Poręczycielowi przysługują zatem nie tylko zarzuty co do wady formalnej weksla (art. 32 prawa wekslowego).

Zarzut wypełnienia weksła in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową musi być jednak przez pozwanego poręczyciela udowodniony. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 września 2005 r., I ACa 1286/2005 LexPolonica nr 416281, OSA 2006/8 poz. 29 str. 36 , Rejent 2006/10 str. 203).

Poręczyciel podpisując niepodpisany jeszcze przez wystawcę blankiet wekslowy, w zamiarze udzielenia poręczenia wekslowego, zaciąga skuteczne zobowiązanie, jeśli dokument ten zostanie później uzupełniony w sposób pozwalający uznać go za spełniający wymagania formalne jakim winien odpowiadać weksel (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 marca 1994 r. I ACr 1178/94 LexPolonica nr 303049 OSA 1995/3 poz. 8 str. 17 Prawo Gospodarcze 1995/6 str. 33).

Z art. 32 prawa wekslowego wynika zasada samodzielności podpisów na wekslu i materialnej niezależności zobowiązań jakie z nich wypływają. W stosunku do poręczyciela konsekwencją tej zasady jest to, że jego zobowiązanie jest ważne, chociażby zobowiązanie za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny z wyjątkiem wady formalnej. Odnosząc się do tej zasady Sąd Najwyższy wskazał, że „kto umieścił swój podpis na blankiecie wekslowym ze świadomością, że dokument ten będzie lub może być wypełniony zobowiązaniem wekslowym, czyli podpisał blankiet w takich okolicznościach i w takiej formie, że według panujących w obrocie zapatrywań należało wnosić, iż miał zamiar zaciągnięcia zobowiązania wekslowego i ten podpisany blankiet oddał osobie trzeciej - ten podpisem swym w związku z oddaniem blankietu stworzył już z chwilą podpisania zobowiązanie swe do ponoszenia wekslowej odpowiedzialności po wypełnieniu blankietu treścią weksła, czyniącemu zadość wymaganiom art. 1 Prawa wekslowego” (orzeczenie SN z dnia 2 maja 1936 r. C. III 138/34 Ruch Prawniczy i Ekonomiczny 1936 r. str. 151).

Należy zauważyć, że pozwane upoważniły powoda do uzupełnienia weksła sumą wekslową stanowiącą równowartość zaliczki wypłaconej pozwanej spółce tj. 366.000,00zł . W okolicznościach sprawy niniejszej nie ma podstaw do przyjęcia, że w tym zakresie weksel został wypełniony niezgodnie z przedmiotowym porozumieniem. Pozwane ograniczyły się jedynie do stwierdzenia, że zobowiązanie wynikające z udzielonej zaliczki zostało uregulowane. Powód dołączył do pozwu wraz z innymi dokumentami, nie kwestionowanymi przez pozwane fakturę korygującą, którą wykazał w sposób wystarczający istnienie wiarygodności wobec spółki (...) na kwotę równą sumie wekslowej tj. udzielonej zaliczki przyznanej, wskutek wystawienia faktury korygującej, przez pozwaną do zwrotu powodowi. Zgodnie bowiem z twierdzeniami pozwanych powód regulował należności wynikające z dołączonych faktur odrębnie.

Pozwane nie mogą także podnosić zarzutu, że weksel został uzupełniony niezgodnie z ich wolą co do terminu płatności, skoro z deklaracji wekslowej wynika, że powód miał prawo opatrzyć weksel datą płatności według swego uznania zawiadamiając o tym dłużników listem poleconym wysłanym przynajmniej 7 dni przed terminem płatności. (por. orzeczenie SN z dnia 3 listopada 1933 r. Zb. Orz. 1934 poz. 351, OSP 1934 poz. 18).

W doktrynie i orzecznictwie zgodnie wskazuje się , że poza wyjątkowymi wypadkami, które w niniejszej sprawie nie występują zobowiązanie poręczyciela będzie ważne, chociaż odpowiedzialności nie ponosi osoba, za którą poręczył , co jest konsekwencją samodzielności jego odpowiedzialności (por. S. Grzybowski, w: System prawa cywilnego, t. III, cz. 2., Wrocław - Warszawa 1976, s. 1016). Nawet błąd poręczyciela wekslowego co do wystawcy weksła własnego in blanco nie zwalnia poręczyciela od odpowiedzialności wekslowej (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 1994 r., III CZP 75/94, (OSP 1995, nr 2, poz. 33 z aprobowaną glosą A. Szpunara).

Nie jest również skuteczny zarzut pozwanych braku przedstawienia weksła do zapłaty ponieważ odpowiedzialność dłużnika głównego, a przez to także jego poręczyciela, pozostaje w mocy mimo nieprzedstawienia weksła do zapłaty (patrz wyrok SN z 6 czerwca 2002 r., I CKN 738/00, LexPolonica nr 365258, z aprobowaną glosą B. Draniewiczza, MoP 2004, nr 4, s. 190).

Należy zwrócić także uwagę, że wybór osoby, której posiadacz przedstawi weksel, stanowi jego uprawnienie dyskrecjonalne. Może on zatem skutecznie przedstawić weksel do zapłaty dłużnikowi głównemu albo jego awaliście.

Nie można jednak uznać za równoznaczne z okazaniem weksla wniesienie pozwu o wydanie nakazu zapłaty (tak SN w orzeczeniu z dnia 7 kwietnia 1933 r., II C R 597/33, Zb. Orz. SN 1933, poz. 210; w tym samym duchu A. Doliński, Polskie..., s. 240; H. Warman, Zarzuty..., s. 74 oraz H. Warman, Weksel i czek w obrocie i postępowaniu sądowym, Warszawa 1938, s. 146; odmienne stanowisko zajęła przeważająca część przedstawicieli doktryny, np. A. Glasner, A. Thaler, Prawo..., s. 165 i 172; J. Jastrzębski, M. Kaliński, Prawo..., art. 38, teza 6; T. Komosa, W. Opalski, Prawo..., s. 84; I. Rosenblüth, Prawo..., s. 428; A. Szpunar, Komentarz..., s. 144; S. Wróblewski, Prawo..., s. 183). Do zapłaty musi być bowiem przedstawiony weksel a nie jego odpis czy inny dokument, ponieważ dłużnik ma prawo żądać przy zapłacie zwrotu pokwitowanego weksla. Zatem doręczenie pozwu czy nawet nakazu zapłaty nie spełnia tego wymogu.

Posiadacz weksla nie ma jednak obowiązku przesłania weksla lub jego kopii dłużnikom wekslowym.

Nie można więc podzielić stanowiska pozwanych, że nieprzedstawienie weksla do zapłaty spowodowało utratę praw powoda. Z art. 53 prawa wekslowego wynika jedynie, że nieprzedstawienie weksla powoduje utratę przez jego posiadacza roszczeń do indosantów. Nie wpływa zaś na odpowiedzialność wystawcy weksla jak i poręczyciela wekslowego – głównych dłużników z weksla (tak SN w wyroku z dnia 17.02.1982r. I CR 13/82, M.Prawn. 1993/3/88).

Posiadacz weksla, płatnego w oznaczonym dniu, powinien przedstawić go do zapłaty bądź w pierwszym dniu, w którym można wymagać zapłaty, bądź w jednym z dwóch następnych dni powszednich (art. 38 prawa wekslowego).

Zgodnie z deklaracją wekslowa pozwane wyraziły zgodę na zawiadomienie ich o wypełnieniu weksla co najmniej na 7 dni przed terminem jego płatności. Bezsprzeczne jest, że powód przed wniesieniem pozwu nie zawiadomił powódek o wypełnieniu weksla i terminie jego płatności. Tak więc pozwane dowiedziały się o tym z pozwu doręzonego im wraz z nakazem zapłaty w dniu 27 kwietnia 2009r. Termin do zapłaty weksla upłynął im więc 4 maja 2009r.

W orzecznictwie wyrażono pogląd, że „cel przepisu art. 38 pr. weksl. polega także na tym, żeby dłużnikowi umożliwić zbadanie treści dokumentu, a przede wszystkim uprawnień posiadacza. Nawet doręczenie odpisu pozwu nie zastępuje przedstawienia weksla do zapłaty. Tym bardziej nie wystarczy skierowanie przez wierzyciela pisma do wystawcy weksla własnego, wzywającego go do zapłaty. Powstaje jednak pytanie, czy dla spełnienia wymogu z art. 38 pr. weksl. konieczne jest fizyczne okazanie weksla dłużnikowi głównemu, czy też wystarczy stworzenie temu dłużnikowi realnej możliwości zapoznania się z oryginałem weksla. Łatwo zauważyć, że przyjęcie pierwszej z tych dwóch koncepcji całkowicie uzależniłoby przedstawienie do zapłaty od woli dłużnika głównego. Nie da się przecież przymusić go do zapoznania z wekslem. Niewątpliwą intencją ustawodawcy było zapobieżenie skutkom braku współdziałania ze strony dłużnika. Dlatego w drugim zdaniu art. 38 pr. weksl. określono, że przedstawienie weksla w izbie rozrachunkowej jest równoznaczne z przedstawieniem do zapłaty. Jednakże tej możliwości nie ma obecnie, gdyż izby rozrachunkowe nie zostały po wojnie reaktywowane. Biorąc pod uwagę, że mimo obowiązującego przepisu ustawy dopuszczającego zastępcze przedstawienie weksla do zapłaty, faktycznie nie ma takiej możliwości, wykładnia art. 38 prawa weksl. powinna być odpowiednio mniej rygorystyczna. Przedstawienie weksla do zapłaty następuje także wówczas, gdy posiadacz weksla, po uprzednim zawiadomieniu, umożliwi trasatowi (wystawcy weksla własnego) zapoznanie się z oryginałem weksla w miejscu jego płatności” (wyrok SN z dnia 21.03.2000r., IIICKN 322/00, OSNC 2001/11/164).

Sąd Okręgowy podziela wyżej przytoczony pogląd i w okolicznościach niniejszej sprawy należy uznać, że pozwany została stworzona możliwość zapoznania się z wekslem w siedzibie Sądu gdzie został złożony wraz z pozwem.

Odsetki należne powodowi należało jednak zasądzić na podstawie art. 481 k.c. po upływie tygodniowego terminu od dnia doręczenia pozwany odpisów pozwu.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 317 k.p.c. wydał wyrok częściowy w stosunku do dwóch pozwanych, których odpowiedzialność jest samodzielna i solidarna, w którym na podstawie art. 496 k.p.c. uchylił wydany nakaz zapłaty co do odsetek ustawowych za okres od 17 lutego 2009 do 4 maja 2009r i w tej części powództwo oddalił jako niezasadne.

Uchylenia i zmiany wymagało także orzeczenie o kosztach procesu należnych stronie powodowej na podstawie art. 98 k.p.c. na które składają się uiszczony wpis sądowy – 4575,00zł, wynagrodzenie pełnomocnika - 7200zł oraz zastępstwo przed sadem apelacyjnym – 5400zł. , zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17 zł.

Sędzia Michał Gałek